

ZƏBƏRDƏST MƏSUD BABA OĞLU
AMEA-nın Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutunun
Sosiologiya və sosial-psixologiya şöbəsinin dissertantı
E-mail: TarixVeOnun Problemleri@gmail.com

QLOBALLAŞMA PROSESİNİN ƏNƏNƏVİ CƏMİYYƏTLƏRDƏ HƏYAT TƏRZİNİN FORMALAŞMASINA TƏSİRİ

Açar sözlər: Qloballaşma, modernizm, ənənəvi cəmiyyət, postmodernizm

Ключевые слова: Глобализация, Модернизм, Традиционное общество, постмодернизм

Key words: Globalization, Modernism, Traditional society, postmodernism

Müasir bəşəriyyət qlobal keçid prosesini yaşayır. Bu dövr informasiya, postmodernizm, postkapitalizm və s. kimi adlandırılır. “İnformasiya cəmiyyəti” anlayışını ilk dəfə 1963-cü ildə Yaponiya alimi Tadao Ome Saou istifadə etmişdi. O, özünün 1964-cü ildə “Hoso Sahi” jurnalında çap olunmuş eyni adlı məqaləsində informasiya cəmiyyətinin əsaslarını təhlil etməyə çalışmışdı. Məqalənin əsas məzmunu ondan ibarət idi ki, informasiya cəmiyyətində yalnız informasiya texnologiyalarından istifadə edilmir, bəlkə də mövcud cəmiyyətin strukturu informasiya texnologiyalarının inkişafı əsasında təkmilləşir. Manuel Kastelz və Con Ven Dayk isə “informasiya cəmiyyəti” anlayışını “şəbəkəli cəmiyyət” anlayışı ilə əvəz etməyi təklif edirdilər. 1978-ci ildə Sayman Nora və Alen Mink Fransanın baş nazirinə ünvanladıkları bir hesabatda “informasiya cəmiyyəti” anlayışını istifadə etmişdilər və həmin dövrdən etibarən Qərbdə bu anlayış geniş istifadə olunmağa başlandı(1, s.179).

Qeyd etdiyimiz kimi müasir tarixi inkişaf prosesini postmodernizmin erkən mərhələsi kimi də qəbul edirlər. Əvvəlki dövrlərdə modernizm əsas identifikasiya vasitəsi kimi qəbul edilirdisə, artıq post-modernizmin başlanğıcında inteqrasiya üçün nümunə ola biləcək vahid həqiqət yoxdur. İlk mərhələdə modernizm ənənələrə qarşı çıxaraq fərdiliyi inkişaf etdirməyə yönəlmişdi. Bunun nəticəsi olaraq bacarıqlı fərd ənənəvi cəmiyyətdə həmişə tabe olan insanı əvəz etməyə başladı. Bu fərd özündə bir antitezis becərdi, ənənəvi dövrdə dünya bütöv və vahid idi, modern dövrdə isə hissələrə parçalandı, müasir post-modernizm dövründə dünya tam olaraq çeşidlənmişdir.

Hazırkı postmodern dünyada sosial nəzəriyyəçilər marksist ənənələrə rəğmən diqqətlərini istehsal sahəsindən istehlak sahəsinə yönəldiblər. Postmodernistlərin əsas iddialarından biri də dünya əhalisinə istehsalçı kimi deyil, istehlakçı kimi yanaşılması ilə bağlıdır. Bu səbəbdən hazırkı dövrün mədəniyyəti modernizm dövrünə xas olan istehsal dəyərlərinin mahiyyətinin dəyişdiyini göstərir və postmodernizmin istehlak əhval-ruhiyyəsini əks etdirir.

Postmodernizmi tənqid edən Robert C.Don qeyd edir ki, bu dövr nəfsi razı salmaq, ləzzətpərəstlik və özünəvurgunluq qalibiyyəti dövrü hesab edilir. Bu XX əsrin 60-cı illərində formalaşan anti-mədəni cərəyanların nəticəsi kimi yaranan mədəni ziddiyyətlərlə bağlıdır. İş bazarında fərdi mövqə böyük əhəmiyyətə malik olsa da post-sənayeləşmə cəmiyyətlərinin mədəni zövqünü təyin etmək üçün ayrı-ayrı amillər təkliddə araşdırıla bilməz. Müasir dünya daha çox etnik, dini və cinsi fərqliliklərə diqqət ayırır. Bütün bu təfsirlərə rəğmən sosioloqların əksəriyyəti belə nəticəyə gəliblər ki, mədəni zövqün istiqamətlənməsində təhsil və təlim-tərbiyənin rolu mühümdür.

Mədəni məsrəfin növü və miqdarı ilə təhsil və peşə arasında yüksək korrelyasiya mövcuddur. Qloballaşma prosesi müəyyən mədəni örnəyə söykənərək başlanıb və genişlənilib. Qloballaşma əsas iştirakçılarının istəyinə rəğmən dünya miqyaslı bir şəbəkə əmələ gətirib, burada müxtəlif mədəniyyətlərin elementləri mürəkkəb formada bir-biri ilə əlaqələnir və elə bir kompleks quruluş yaradır ki, bu elementlərin bir-birindən ayırması, həmçinin fərqləndirilməsi gündən-günə çətinləşir. Bu şəbəkə hissələri arasında qarşılıqlı bağlılıq və asılılıq elə bir yüksək səviyyəyə çatmışdır ki, burada həssaslıq dərəcəsi hər gün daha çox yüksəlir və həmin nisbətdə bu qeyri-adi dəyişmələrin məxarici artır. Bu proses nəticəsində yerli miqyasda siyasi-ictimai sahələrin təsir dairələri gündən-günə azalsa da, xüsusilə aşağı səviyyələrdə asılılıq mövcud hissələrin əhəmiyyətini artırır. Bütün bunlara baxmayaraq qloballaşma prosesi fərdi kimliklərə malik olmaq ehtiyacını məhv edə bilmir.

Müasir dövrdə dünyanın bütün nöqtələrində lokal kimliklərə yiyələnmə tələbi milli dövlətlər çərçivəsindən daha kiçik miqyasda, çox hallarda mikro səviyyələrdə hiss edilən zərurət kimi qəbul edilir (2, s.343).

Məlumdur ki, 1960-cı illərin sonlarından qloballaşma prosesi müxtəlif sahələri – iqtisadiyyat, siyasət və s. əhatə edir. Bu proses xüsusilə mədəniyyət sahəsində çox nəzərə çarpır. Qloballaşmanın müsbət nəticələrinin araşdırılması ilə bağlı olan araşdırmalarda göstərilir ki, sosial birliklər arasında əlaqələrin genişləndirilməsi qlobal demokratiyanın təsis edilməsinə və yeni həyat tərzinin formalaşmasına gətirə bilər. Belə güman edilir ki, əlaqələrin genişləndirilməsi müştərək simvolların yaradılmasına və insan azadlığının zaman və məkanda genişlənməsinə kömək edə bilər. Belə ki, simvollar beynəlxalq mədəniyyətin formalaşmasına əsas ola bilər (3, s.54).

XX əsrin 70-ci illərində inkişaf etməkdə olan ölkələrdə qloballaşmaya qarşı müqavimət hərəkatı genişlənməmişdi. Bu hərəkat tərəfdarları öz ölkələrinin mədəni həmrəyliyi və siyasi müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparırdılar (4, s.34). Onlar mədəni imperializmi tənqid edir və qlobal iqtisadiyyatı yoxsulluğun əsası hesab edirdilər (5, s.68). Onların fikrincə, qlobal bazar iqtisadiyyatı şəraitində inkişaf etməkdə olan ölkələrdə istehsalçı qüvvənin, xüsusilə də qadınların və uşaqların hüquqları pozulur, bu isə onların yoxsul təbəqəyə çevrilməsinə səbəb olur. Bununla yanaşı dünyəvi ticarətin inkişafı yaşayış səviyyəsində müəyyən çatışmazlıqların yaranmasına səbəb olur, belə ki, müasir dünyada iqtisadi fəaliyyətin əsası olan istehsal ekoloji mühitin məhv edilməsi üzərində qurulur.

Qloballaşma prosesinin əsas xüsusiyyətlərindən biri də sərhədlərin zəifləməsi ilə bağlıdır. Bu proses xalqlar arasında dialoqun yaradılması zərurətini meydana çıxarır. Sivilizasiyaların dialoqu insanlarda əməkdaşlıq hissənin inkişaf etdirilməsinə əsaslanır. Əməkdaşlıq birqütblü idarəçilik deyil, ümumi idarəetmə qanunlarının mənimsənilməsinə, fərqli mədəniyyətlərin birgə mövcudluğunun mümkünüyü fikrinin inkişaf etdirilməsinə, qarşılıqlı tolerantlıq hissənin mövcud olmasına əsaslanır (6, s.197-205).

Dünyada 26 sivilizasiyanın olması haqqında məlumat verirən A.Toyinbinin fikrincə, yeni sivilizasiyaların meydana gəlməsi sivilizasiyalar arasındakı müharibə şəraiti ilə müşayiət olunur, sivilizasiyaların toqquşmasında yeni sivilizasiya ya məğlub olur, ya da qalib gəlir (8, s.14).

S.Hantinqton sivilizasiyaların toqquşmasından bəhs edərkən qeyd edir ki, soyuq müharibədən sonra ideoloji rəqabət dövrü başa çatsa da müasir dövrdə sivilizasiyaların toqquşması prosesi başlanıb. Onun fikrincə, dünyada gedən bu proses yeddi böyük sivilizasiyanı əhatə edib və bu sivilizasiyaların mədəni fərqləri mümkün dəyişikliklərin səbəbi və zəmini kimi çıxış edir (7, s.91).

Qərb sivilizasiyasının üstünlüyü və dünyəviliyi Fukuyama tərəfindən də təhlil edilir. Fukuyamanın “tarixin sonu” konsepsiyasına görə yeni dövrdə Amerika qlobal ideologiyanın yaradıcısı kimi çıxış edir. Bu ideologiyanın əsas məqsədi qeyri-qərb sivilizasiyalarını aradan qaldırmaq, yaxud onları Qərb cəmiyyətlərinə oxşatmaqdır (9, s.267).

Bu nəzəriyyələr Qərbin dünya hegemonluğunun bərqərar edilməsi ideyasını daşıyır. Sivilizasiyalar arasında dialoq nəzəriyyəsi isə millətləri və cəmiyyətləri əməkdaşlığa, həmrəyliyə və münaqişələrin qarşısının alınmasına, yaxud sülh yolu ilə həll edilməsinə dəvət edir. Bu nəzəriyyə ilk dəfə 1997-ci ilin noyabrında “Dialoq, izzət, müşarikət” mövzusunda keçirilmiş səkkizinci İslam konfransında İran İslam Respublikasının sabiq prezidenti Məhəmməd Xatəmi tərəfindən rəsmi şəkildə şərh olunmuşdur. O, öz çıxışında S.Hantinqtonun nəzəriyyəsinin əksinə olaraq ayrı-ayrı cəmiyyətlərdə dəyərlər, əqidələr və inamlar sisteminin, fərqli sivilizasiyalarda həmrəylik və birlik ideyasının genişləndirilməsi fikri ilə çıxış etmişdi.

Ümumiyyətlə qeyd etmək lazımdır ki, sivilizasiyaların dialoqu konsepsiyasının əsasında iki ideya durur:

1. İlk dəfə Tomas Hobss insanların münaqişə meyilli olduğunu bildirir və onları “Leviatana” (öz quyruğunu dişləməyə çalışan mifik balıq, əfsanəyə görə bu balıq quyruğunu dişləyərsə dünya dağıla bilər) bənzədirdi. Hobss əmin idi ki, münaqişə və müharibələrin qarşısının alınması üçün sülh və dialoq yaratmağa çalışan xüsusi nümayəndələr olmalıdır. Bütün bəşəriyyət müharibə əleyhinə qalxdığı halda xoşbəxt həyat qurula bilər.

2. İkinci ideya Con Lokka aiddir. Onun fikrincə, dialoqa nail olmaq üçün hər bir fərddə sülhsevərlik meyilləri inkişaf etdirilməlidir (121, s.211).

Qeyd edə bilərik ki, S.Hantinqtonun “sivilizasiyaların toqquşması” ideyası T.Hobss və C.Lokkun konsepsiyalarına qarşı çevrilmiş yanaşma kimi əslində müasir dövrdə yeni “Leviatanın” yaradılmasına, millətlərin və xalqların qarşı qoyulmasına xidmət edir. Belə ki, S.Hantinqton sivilizasiyaların toqquşmasını təbii tarixi proses kimi şərh edir və əslində bunun ayrı-ayrı ideologiyaların (kommunizm, faşizm, liberalizm) toqquşması olduğunu göstərir.

Qeyd etmək olar ki, 2001-ci il BMT tərəfindən “sivilizasiyalar arasında dialoq ili” elan edilmişdi (6, s.197-205).

Müasir dövrdə sivilizasiyalar arasında dialoq yaradılması bir sıra məqsədlərə nail olmağa şərait yarada bilər:

1. Qədim sivilizasiyaların Qərb sivilizasiyasına uyğun inkişaf səviyyəsinə çatdırılması;
2. İncəsənət ənənələrini və modernizmin inkişafını şərh etməklə mövcud nöqsanları təhlil etmək;
3. Dini rəhbərlərin dialoqunun təşkili əsasında dinlər arası anlaşmanı təmin etmək;
4. “Müasir insan” anlayışını təyin etmək;
5. Müstəmləkəçiliyi sındırmaq mədəniyyəti;
6. Dialoq yolu ilə Qərb – Şərq əlaqələrinin möhkəmlənməsi;
7. Dünya səviyyəsində sülhü və təhlükəsizliyi qorumaq və inkişaf etdirmək (mədəniyyətlər arasında ortaq dəyərlər tapmaq, sivilizasiyalar arasında dialoqun yeni mərhələsinə başlamaq) (11, s.137).

Aparılan təhlil göstərir ki, müasir qloballaşma prosesinin ənənəvi cəmiyyətlərdə həyat tərzinin formalaşmasına təsiri müxtəlif istiqamətlidir. Belə ki, dünya hegemonluğuna can atan Qərb bir tərəfdən standart dəyərlərə malik universal sivilizasiya yaratmağa çalışır və bu məqsədlə də öz ideologiyasını fərqli sivilizasiyalara qəbul etdirir. Bu proses müxtəlif mədəni mühitlərdə oxşar həyat tərzinin yaradılmasına yönəlib. Bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələr bu ideologiyayı qəbul etməyə hazır olduqları halda digərləri öz mədəni müxtəlifliyini qorumağa

çalışır, bu isə mədəniyyətlər və sivilizasiyalar arasındakı toqquşmaya səbəb olur, bu toqquşmanın qarşısının alınması cəhdləri yeni dialoq mədəniyyətinin formalaşdırılmasının əsasına çevrilir.

Ənənəvi cəmiyyət kimi İranda qloballaşmanın təsir xüsusiyyətlərinin, qloballaşmanın təsiri ilə mövcud həyat tərzinin dəyişməsi imkanlarının və qloballaşmanın əhali tərəfindən mənimsənilməsi şəraitinin öyrənilməsi məqsədilə ölkənin şimali qərb regionunda empirik tədqiqat aparılmışdır. Tədqiqatın təqdim edilən nəticələri müasir İran cəmiyyətinin qloballaşması imkanlarının analiz edilməsinə kömək edir. Təqdim edilən sosioloji sorğu qloballaşma haqqında mənfi ya müsbət münasibətlərin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı dövrdə sualı əhatə etmişdir:

Birinci sual – Qloballaşma yerli mədəniyyətlərin və dəyərlərin zəifləməsinə səbəb olurmu? – kimi qoyulub. Bu sualı cavablandıran respondentlərin 57%-i qloballaşmanın yerli mədəniyyətləri və dəyərləri zəiflətməsi fikri ilə razı olduqlarını bildiriblər, 43% insan bu fikrə qarşı olduqlarını göstəriblər. Müşahidələr göstərir ki, qloballaşma prosesinin təkanvericisi olan Qərb ölkələri öz mədəniyyətlərini və dəyərlərini başqa ölkələrin mədəniyyətlərindən daha üstün bildikləri və bu fikri hər kəsə aşılamağa və qəbul etdirməyə çalışdıqları üçün modernləşmə xətti tutan inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yerli dəyərlər həqiqətən zəifləyir.

Qloballaşma prosesinin ənənəvi cəmiyyətlərdə təsir amillərinin araşdırılması ilə bağlı – **Xarici dilləri öyrənmək ictimai həyatda problem yaradırmı?** – sualının qoyulmasında əsas məqsəd əsasən ingilis və digər Avropa dillərinə olan marağın və dil bilmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi meyllərinin səviyyəsini öyrənməkdir. Respondentlərin 86%-i Avropa dillərinin öyrənilməsinə müsbət münasibət, 14%-i isə mənfi münasibət bildirmişlər. Qeyd edildiyi kimi qloballaşma prosesində aparıcı dünya dili ingilis dilidir, bütün məlumatlar, o cümlədən mediya, texniki avadanlıqlar, internetdə yerləşdirilən məlumatların çox böyük bir qismi ingilis dilindədir. Qərb öz mədəniyyətini başqa ölkələrə ixrac etmək, milli mədəni dəyərləri zəiflətmək məqsədilə ingilis dilini təbliğ edir. Məlumdur ki, hər mədəniyyətin ən əhəmiyyətli elementi dildir, milli dillərin əhəmiyyətini itirməsi insanların öz kökündən və milli kimliyindən uzaqlaşmasına səbəb olur.

Üçün-cü sual – **Qloballaşma mənəvi böhrana səbəb olurmu?** – kimi müəyyənləşdirilib və insanların milli dəyərlərə bağlılıq səviyyəsinin öyrənilməsinə yönəlib. Bu suala cavab verən respondentləri 57%-i qloballaşmanın mənəvi böhrana səbəb olması fikri ilə razıdırlar, 43% respondent isə bu fikirlə razı olmadıqlarını bildiriblər. Müşahidə etdiyimiz kimi qloballaşma prosesində Qərbin maddi dəyərləri Şərqi mənəvi dəyərlərini sıxışdırmağa çalışır və bu zaman KİV-dən geniş istifadə edir.

Ən əhəmiyyətli suallardan biri də dövrdə sualdır: **Qloballaşma biliyin və texnoloji informasiyanın artmasına səbəb olurmu?** – kimi qoyulmuş bu suala cavablar da böyük maraq doğurur. Respondentlərin böyük əksəriyyəti – 92%-i qloballaşmanın insanların biliyinin və texnoloji informasiyanın artmasına səbəb olduğunu qeyd ediblər, çox az bir qism – 8% isə bu fikirlə razı olmadıqlarını bildiriblər. Müşahidələrimiz əsasında deyə bilərik ki, texnologiyanın inkişafı – televiziya, kompüter, İnternet və digər kütləvi informasiya vasitələri qısa zaman çərçivəsində informasiyanın dünyanın hər tərəfinə yayılmasına şərait yaradır. Ayrı-ayrı insanlar, dövlətlər, universitetlər və digər qurumlar İnternet vasitəsilə bir-biri ilə əlaqələr qururlar, sosial və siyasi hadisələr haqqındakı xəbərləri, elmi nailiyyətləri və s. texnologiya vasitəsilə bir-birinə ötürürlər. İnformasiya mübadiləsi bir tərəfdən insanların bilik səviyyəsinin və dünyagörüşünün genişlənməsinə şərait yaratdığı halda, digər tərəfdən Qərb dövlətlərinin və dəyərlərinin təbliği vasitəsi kimi çıxış edir.

Ümumiyyətlə, respondentlərin 40 %-i qloballaşmaya müsbət və 60 %-i mənfi münasibət bildirmişlər. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, respondentlərin sosial, iqtisadi və

mədəni vəziyyəti onların qloballaşmaya münasibətlərində də fərqlilik yaradır. Bununla yanaşı, kişilərin 72 %-i, qadınların isə 66%-i qloballaşmaya müsbət münasibətdədirlər. Lakin iqtisadi vəziyyəti fərqli olan respondentlərin qloballaşmaya münasibətlərində fərq bir o qədər də böyük deyil, belə ki, aşağı iqtisadi vəziyyətdə olanların 71%-i, orta və yuxarı iqtisadi vəziyyətə malik olanların isə 68%-i qloballaşmaya müsbət münasibət bildirmişlər. Əsasən respondentlərin təhsil səviyyəsi qloballaşmaya münasibətdə fərqlilik yaradır. Belə ki, aşağı təhsil səviyyəsi olanların 65%-i, orta təhsil səviyyəsində olanların 69%-i və yuxarı təhsil səviyyəsinə malik olanların 77%-i qloballaşmaya müsbət münasibətdədirlər. Təhsil səviyyəsi yüksəldikcə qloballaşmaya müsbət münasibət də artır. Şəhərlərdə yaşayanların 80%-i və kəndlərdə yaşayanların isə 67%-i qloballaşmaya müsbət münasibət bildirmişlər.

Beləliklə, göründüyü kimi İran kimi ənənəvi cəmiyyətlər də qloballaşmadan kənar qala bilmirlər, belə ki, əhalinin ictimai üstünlüyə malik olan hissəsi bu prosesə açıq olduğu üçün cəmiyyət də tədrici qloballaşmaya məruz qalır və təbii şəkildə bu ümumdünyəvi prosesə qoşulur.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Abercromby Nicolas and Stiffen Hill. The penguin Dictionary of sociology. 1984, 449p.
2. Giddens Anthony. Modern social theories and capitalism. Camberig university, London, 1971, p.344-367
3. Friedrich Schiller, Poet of Freedom, Volumes I, II, III, IV, Published by New Benjamin Franklin House, 1985, 451 p
4. Ahmad Ashraf "Iranian Identity" in Encyclopaedia Iranica". Iranicaonline.org. 30. December 2006. Retrieved 14 September 2011, p.54-111
5. Nikxolq. Əli Əkbər və Əsgəri Nouri "İranın sosiologiyası". Tehran, "Çapəxş" nəşriyyatı, 2006, s.68
6. Hafezi İ. "Sivilizasiyaların dialoqu", Tehran, 2001, s.121-143
7. Huntington S.P. "The clash of civilizations and the remaking of world order", New York : Touchstone, 1997, 512p.
8. Тойнби А. Дж. "Постижение истории", Сборник / Пер. с англ.
9. Farchild H.P. "Dictionary of sociology", 1962, 475p.
10. Biro Alen " Sosial elmlər ensiklopediyası" (Biro Alen. Encyclopediya of social science (fars dilinətərcümə edən Bagher Sarukhani), "Keyhan" nəşriyyatı, 1988, s.55-79
11. Omulbənin Çabuki "Qadınlar və təmədunların dialoqu", Əlhəzər Universiteti, Tehran, 2001, s.133,1 37

ЗАБАРДАСТ МЕСУД БАБА ОГЛЫ

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗА ЖИЗНИ В ТРАДИЦИОННЫХ ОБЩЕСТВАХ

В статье дается обзор процесса глобализации, информационного общества и постмодернизма в 21-ом столетии.

Понятие информационного общества впервые использовалось в 1963 году (Taouda sau). Один из основных признаков традиционного общества, эта интеграция между элементами социальной структуры. В эпохе модернизма новая форма ин-

теграции придала новую суть человеческому обществу. В постмодернизме развился потребительское общество.

В статье на эмпирических основах изучается отношение иранцевна глобализационный процесс в северо-западных областях Ирана. Результаты четырех вопросов, связанных с отношением народана глобализацию показало, что 40% респондентов за глобализацию, а 60% против, социально-экономическое положение, уровень образования и другие факторы влияют на эти отношения.

ZEBERDEST MESUD BABA OQLI

INFLUENCE OF GLOBALIZATION ON FORMATION OF THE WAY OF LIFE IN TRADITIONAL SOCIETIES

In this paper, process of globalization, information society and postmodernism in the 21-th century has been survey. The concept of the information society for the first time has been used in 1963 by (Taouda sau). The basic of characters of traditional society, integration between of the elements of the social structure. During of the modernism integration of the society was changed. During of postmodernism worldas a whole has become varied, and consumption rather than productive .

In this article attitude of people in the north west of Iran, in the globalization prossec. The results of four questiones related to peoples attitude towards globalization is as follows. 40% of all respondentes agrees and 60% oppsed it. Social and economic characterestics of the respondents related by attitude in the globalization. Among all respondentes acording level of high education more than 77% have a positive attitude to globalization.

Rəyçilər: s.ü.f.d.S.D.Məmmədova, f.e.d.Z.Hacıyev

AMEA-nın Sosiologiya və Hüquq İnstitutunun Sosiaologiya və sosial-psixologiya şöbəsinin 28.06.2013-cü il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (pr. №06).